

INGLIZ TILI TO'GARAGI MASHG'ULOTLARIDA O'YINLARDAN FOYDALANISH

A.A.Latibjonov, ADCHTI, lazak76@umail.uz

N.G'.Mirzaqosimova, ADCHTI 2-bosqich talabasi

Annotatsiya. Maqolada ingliz tili to'garagi mashg'ulotlarida til o'yinlaridan foydalanish, til o'yinlarining ta'lim jarayonidagi ahamiyati, motivatsiya va qiziqishni oshirish, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashdagi roli ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar. Til o'yinlari, o'qitish metodlari, motivatsiya, rol o'yinlari, so'z o'yinlari, interaktiv o'yinlar, jamoaviy o'yinlar, kreativ o'yinlar.

Ingliz tili o'rgatishda til o'yinlari, o'quvchilarning qiziqishini oshirish va til ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada ingliz tili to'garagi mashg'ulotlarida til o'yinlarining samaradorligi, ularning o'quv jarayoniga ta'siri va o'quvchilarning rivojlanishidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Til o'yinlari, nafaqat o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlash, balki ularni yangi bilimlar bilan tanishtirishda ham samarali vosita hisoblanadi. Quyida til o'yinlarining bir qator ahamiyatli jihatlarini ko'rib chiqamiz:

Motivatsiya va qiziqish. Til o'yinlari o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'yinlar orqali o'quvchilar ko'proq ishtirok etishga, o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga va bir-birlari bilan muloqot qilishga undaladi. Bu jarayon, o'z navbatida, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. O'yinlar, darslarni qiziqarli va interaktiv qilish orqali, o'quvchilarning o'z-o'zini anglashiga yordam beradi va ularni faol ishtirok etishga undaydi.

Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish. Til o'yinlari o'quvchilarga ingliz tilidagi amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. O'yinlar davomida o'quvchilar yangi so'zlarni o'rganadilar, grammatik qoidalarni amaliyotda qo'llaydilar va tilni yanada erkin ravishda ishlatishga o'rganadilar. Masalan, "Scrabble" yoki "Taboo" kabi o'yinlar o'quvchilarga so'z boyligini kengaytirishda yordam beradi. O'yinlar yordamida o'quvchilar o'zlarining til ko'nikmalarini mustahkamlash bilan birga, o'zaro raqobat ruhini ham rivojlantiradilar.

Ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish. O'yinlar o'quvchilar o'rtasida ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashga yordam beradi. Guruhda ishlash va jamoaviy o'yinlarda ishtirok etish orqali o'quvchilar bir-birlari bilan fikr almashish, hamkorlik qilish va jamoa ruhini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. O'yinlar o'quvchilarga o'zaro muloqot qilish, fikr almashish va jamoa sifatida ishlashni o'rganish imkoniyatini taqdim etadi.

Ingliz tili to'garagi mashg'ulotlarida til o'yinlarining ko'plab turlaridan foydalanish imkoniyati bo'lib, ularning har biri o'quvchilarning turli ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Quyida ayrim til o'yinlari turlari va ularning samaradorligi haqida qisqacha ma'lumot berib o'tamiz.

1. Rol o'yinlari o'quvchilarga turli vaziyatlarda ingliz tilida muloqot qilish imkoniyatini beradi. O'quvchilar o'zlarini turli personajlar sifatida tasavvur qilib, tilni amaliyotda qo'llashadi. Masalan, "doctors and patients" (shifokor va bemor) yoki "shopping" (do'konda xarid qilish) kabi vaziyatlarni o'ynash orqali, o'quvchilar real hayotdagi vaziyatlarga tayyorlanadilar. Rol o'yinlari, shuningdek, o'quvchilarning ijodkorlik ko'nikmalarini ham rivojlantiradi, chunki ular o'z personajlarini yaratish va ularning xulq-atvorini ifodalashlari kerak.

2. So'z o'yinlari, masalan, "Hangman", "Word Search", "Crossword Puzzles" va "Scrabble", o'quvchilarga yangi so'zlarni o'rganish va ularni eslab qolish jarayonida yordam beradi. Bu o'yinlar, shuningdek, o'quvchilarga raqobat ruhini oshiradi. "Hangman" o'yinida o'quvchilar bir-birlariga so'zlarni taxmin qilish orqali so'z boyligini kengaytiradilar. "Scrabble" o'yinida esa, o'quvchilar mavjud harflardan yangi so'zlar yasash orqali tilni amaliyotda qo'llashadi. Bunday o'yinlar, o'quvchilarga so'zlarni tezda eslab qolish va ularni to'g'ri ishlatishni o'rganishga yordam beradi.

3. Texnologiyaning rivojlanishi bilan interaktiv o'yinlar ham mashg'ulotlarda keng qo'llanilmoqda. Onlayn platformalarda amalga oshiriladigan o'yinlar, o'quvchilarga masofadan turib ham ingliz tilini o'rganish imkoniyatini beradi. Masalan, "Kahoot!" yoki "Quizlet" kabi platformalar orqali o'quvchilar interaktiv

testlar va viktorinalar o'tkazishlari mumkin. Bu o'yinlar o'quvchilarga o'z bilimlarini baholash va o'zaro raqobat qilish imkoniyatini beradi. Interaktiv o'yinlar, shuningdek, o'quvchilarning texnologiyaga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni zamonaviy ta'lim metodlari bilan tanishtiradi.

4. Jamoaviy O'yinlar, masalan, "Team Spelling Bee" yoki "Charades", o'quvchilarni guruhlariga bo'lish va birgalikda ishlashga undaydi. Bu o'yinlar o'quvchilarning jamoa sifatida ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Jamoaviy o'yinlar davomida o'quvchilar bir-birlari bilan muloqot qilib, bir maqsadga erishishga harakat qiladilar. Ushbu jarayon o'quvchilarning o'zaro aloqalarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

5. Kreativ O'yinlar, masalan, "Story Cubes" yoki "Picture Prompt", o'quvchilarga o'z ijodlarini ifodalash imkonini beradi. O'quvchilar tasodifiy tasvirlar yoki kubiklar yordamida hikoyalar yaratishlari kerak. Bu o'yinlar o'quvchilarning ijodkorlik va til ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi, shuningdek, ularning tasavvurini kengaytiradi. O'yin davomida o'quvchilar o'z hikoyalarini boshqalar bilan baham ko'rish orqali o'z fikrlarini ifoda etish ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar.

Til o'yinlarining samaradorligini aniqlash uchun turli metodlardan foydalanish mumkin, ya'ni, o'quvchilarning mashg'ulotdagi ishtiroki, o'zlashtirish darajasi va til ko'nikmalarining rivojlanishi kuzatilishi lozim. Shuningdek, o'quvchilarning fikr-mulohazalari va o'qituvchilarning baholari ham muhim ahamiyatga ega. O'yinlardan so'ng o'quvchilarga so'rovnomalar yoki intervyular o'tkazish orqali, ularning o'yinlardan qanday foydalanganliklarini va qanday ko'nikmalarni rivojlantirganliklarini aniqlash mumkin.

Ingliz tili to'garagi mashg'ulotlarida til o'yinlari o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanib, ular motivatsiyani oshiradi, amaliy ko'nikmalarni rivojlantiradi va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlaydi. O'qituvchilar til o'yinlarini to'g'ri tanlab, ularni dars jarayoniga kiritish orqali o'quvchilarning ingliz tilini o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishlari mumkin.

Kelajakda ingliz tili o'qituvchilari til o'yinlarining samaradorligini yanada oshirish uchun yangi metod va yondashuvlarni izlashlari zarur. O'yinlarning turli turlarini birlashtirish, o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning bilimlarini yanada kengaytirish imkonini beradi. Shu bilan birga, o'qituvchilar o'z darslarida innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali, o'quvchilarning ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Constantinescu, R. S. (2012). Learning by playing. Using computer games in teaching English grammar to high school students. In Conference proceedings of eLearning and Software for Education (eLSE) (Vol. 8, No. 02, pp.110-115).
2. Khusaini, F. (2023). Non-English Students' English Learning Motivation. JUPE: Jurnal Pendidikan Mandala, 8(3), 953-955.
3. Latibjonov A.A. (2024). Tarbiyasi o'g'ir bolalarga chet tillarni o'qitish. "Globallashuv jarayonida fan va ta'lim muammolari va yechimlari" mavzusida halqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari, Andijon.
4. Latibjonov A.A., Chang Ming. (2024). Sources of words and hints in teaching vocabulary. "Zamonaviy tilshunoslik yo'nalishlari va chet tillarini o'qitishda innovatsion yondashuvlar" mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari, Andijon, 486-489 betlar.
5. Latibjonov A.A., Xamidov B.A., Azizova M.X. (2020) O'quvchilar so'z boyligini o'stirishda so'z manbalari va ishoralardan foydalanish. «Maktabgacha ta'lim muassasalarida, umumta'lim maktablarida va oliy ta'lim muassasalarida chet tillar o'qitishning uzviyligi». Xalqaro onlayn ilmiy-amaliy anjuman materiallari. Andijon. 319-323.
6. Wright, A., Betteridge, D., & Buckby, M. (2006). Games for Language Learning. Cambridge: Cambridge University Press.